

Wyrok z dnia 5 lutego 2008 r.

II PK 153/07

Odbywanie przez absolwenta stażu na podstawie art. 37b ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (jednolity tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 58, poz. 514 ze zm.) jest szczególnym rodzajem zatrudnienia, odrębnym od zatrudnienia na podstawie ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 ze zm.).

Przewodniczący SSN Katarzyna Gonera, Sędziowie SN: Roman Kuczyński (sprawozdawca), Małgorzata Wrębiakowska-Marzec.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 5 lutego 2008 r. sprawy z powództwa Ogólnopolskiego Akademickiego Związku Zawodowego w W. oraz Edyty P. przeciwko Zespołowi Szkół Zawodowych [...] w Ś. o ustalenie, na skutek skargi kasacyjnej Ogólnopolskiego Akademickiego Związku Zawodowego w W. od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Świdnicy z dnia 28 grudnia 2006 r. [...]

o d d a l i ł skargę kasacyjną.

U z a s a d n i e n i e

Ogólnopolski Akademicki Związek Zawodowy w W. działający jako organizacja społeczna na rzecz pracownika Edyty P., w pozwie złożonym przeciwko Zespołowi Szkół Zawodowych [...] w Ś., domagał się ustalenia, że pozwanego wiązał z pracownikiem stosunek pracy na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony, na stanowisku nauczyciela w okresie od dnia 6 marca 2000 r. do dnia 31 sierpnia 2000 r. Pełnienie przez powódkę funkcji nauczyciela odbywało się na podstawie umowy z dnia 28 lutego 2000 r. zawartej pomiędzy Starostą Ś. a Zespołem Szkół Zawodowych [...] w Ś. w przedmiocie odbywania stażu przez bezrobotnego absolwenta na stanowisku nauczyciela matematyki. Na podstawie powyższej umowy oraz skierowania Powiatowego Urzędu Pracy w Ś. z dnia 6 marca 2000 r. Edyta P. rozpoczęła

odbywanie stażu absolwenckiego u strony pozwanej. Staż na stanowisku nauczyciela matematyki powódka pełniła w okresie od dnia 6 marca do 31 sierpnia 2000 r.

Wyrokiem z 11 września 2006 r. Sąd Rejonowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Świdnicy oddalił powództwo. Sąd stwierdził, że w myśl art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa gdy ma w tym interes prawny, a skoro powódka domagała się ustalenia istnienia stosunku pracy łączącego ją ze stroną pozwaną w związku z toczącym się przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym we Wrocławiu postępowaniem z jej skargi na decyzję D. Kuratora Oświaty w sprawie stwierdzenia nieważności aktu nadania stopnia awansu zawodowego nauczyciela kontraktowego, Sąd uznał, że brak jest po stronie powódki interesu prawnego w sytuacji, gdy możliwe są inne formy ochrony jej praw. Powyższa okoliczność powodowała zatem, w myśl wyżej powołanego przepisu, oddalenie żądania. Niezależnie jednak od powyższego, powództwo było także niezasadne z innych przyczyn. W niniejszej sprawie zastosowanie miały przepisy ustawy z 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, (Dz.U. z 1995 r. Nr 1, poz. 1) oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 15 kwietnia 1996 r., w sprawie szczegółowych warunków odbywania u pracodawcy stażu przez bezrobotnego absolwenta. Zgodnie z art. 37b tej ustawy starosta mógł na wniosek lub za zgodą absolwenta skierować go do odbycia u pracodawcy stażu przez okres nieprzekraczający 12 miesięcy. Staż odbywał się na podstawie umowy zawartej przez starostę z pracodawcą. Nadzór nad odbywaniem stażu przez absolwenta sprawował starosta. Absolwentowi w okresie odbywania stażu przysługiwało stypendium w wysokości zasiłku, wypłacane przez starostę. W tym stanie rzeczy, wbrew twierdzeniom powódki, Sąd stwierdził, że sam fakt pełnienia stażu na stanowisku nauczyciela i wykonywanie w związku z tym określonych czynności nie prowadzi do zastosowania ustawy - Karta Nauczyciela.

Od powyższego wyroku apelację złożył Ogólnopolski Akademicki Związek Zawodowy w W., zaskarżając go w całości.

Wyrokiem z dnia 28 grudnia 2006r. Sąd Okręgowy stwierdził, że apelacja strony powodowej nie zasługiwała na uwzględnienie - w przedmiocie ustalenia, że stroną pozwaną z powódką łączyła umowa o pracę na czas określony - i podlegała oddaleniu. Sąd nie podzielił poglądu Sądu pierwszej instancji jakoby powódka nie miała interesu prawnego w ustaleniu istnienia stosunku pracy ze stroną pozwaną. Jednakże pomimo istnienia interesu prawnego, przepisy prawa materialnego nie po-

zwały w ocenie Sądu drugiej instancji, na ustalenie, iż powódka świadczyła u pozwanej pracę na podstawie zawartej z nią umowy o pracę. Obowiązująca w spornym okresie (według stanu na marzec 2000 r.) ustawa z 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu w art. 2 ust 1 pkt 21a stanowiła, że staż to nabywanie umiejętności praktycznych do wykonywania pracy poprzez wykonywanie zadań w miejscu pracy przez absolwenta bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą. Powódka została skierowana na staż na podstawie wyżej wskazanej ustawy, a odbycie stażu było warunkiem skorzystania z uprawnień w niej określonych, między innymi prawa do stypendium. Ustawa powyższa regulowała sytuację prawną osób bezrobotnych, a oczywiste jest, że nie można być równocześnie osobą bezrobotną i zatrudnioną na podstawie umowy o pracę. W takiej sytuacji argumenty podniesione w apelacji, wskazujące na przepisy ustawy z 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela - w świetle których, według strony powodowej, nie było innej możliwości zatrudnienia powódki w charakterze nauczyciela, niż na podstawie umowy o pracę - były błędne. Status prawny powódki uregulowany był w przepisach wyżej wskazanej ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, powódka była bowiem w spornym okresie osobą bezrobotną.

Strona powodowa wniosła skargę kasacyjną zarzucając powyższemu orzeczeniu naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie art. 10 ust. 1 i 4 ustawy Karta Nauczyciela w brzmieniu obowiązującym w ramach czasowych niniejszego przypadku (rok 2000), art. 37b ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu i art. 58 k.c. w związku z umową pomiędzy Starostą Ś. a Zespołem Szkół Zawodowych w Ś. o odbywanie stażu przez bezrobotnego absolwenta na stanowisku nauczyciela matematyki. Strona powodowa utrzymuje, że stanowisko nauczyciela w publicznej szkole można objąć wyłącznie w drodze nawiązania stosunku pracy pomiędzy nauczycielem i szkołą, a Karta Nauczyciela kwestie te w „rozdziale 4 Nawiązanie, zmiana i rozwiązanie stosunku pracy”, reguluje w sposób wyczerpujący i zupełny, a więc powierzenie stanowiska nauczyciela w drodze stażu bezrobotnego absolwenta jest niedopuszczalne.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się nieuzasadniona. W niniejszej sprawie podstawowy problem, jaki należało rozstrzygnąć, sprowadzał się do kwestii dopuszczalno-

ści powierzenia obowiązków nauczyciela w szkole publicznej bez nawiązywania z nim stosunku pracy na podstawie art. 10 ust. 1 Karty Nauczyciela - co w niniejszej sprawie miało miejsce na podstawie art. 37b ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu. Innymi słowy, należy rozważyć, czy dopuszczalne jest wykonywanie obowiązków nauczyciela na podstawie szczególnych przepisów. Tym samym należy poddać ocenie treść przepisów składających się na „zakres stosowania ustawy”, do którego odwołuje się art. 1 ustawy - Karta Nauczyciela.

Przepis ten w stosunku do nauczycieli posługuje się terminem „zatrudnieni” i wskazuje, że przepisy ustawy stosuje się do nauczycieli zatrudnionych we wskazanych tym przepisem placówkach oświaty. Pojęcie to nie przesądza o tym, na jakiej podstawie nawiązuje się stosunek pracy z nauczycielem. Z kolei w myśl art. 10 ust. 1, stosunek pracy z nauczycielem nawiązuje się na podstawie mianowania lub umowy o pracę. Nie oznacza to jednak, że świadczenie pracy przez nauczyciela zatrudnionego w placówkach określonych w art. 1 ustawy może odbywać się wyłącznie na zasadach określonych w art. 10 ust. 1. Zgodzić się trzeba, że zgodnie z ust. 1 art. 1, nauczyciele zatrudnieni w szkołach publicznych podlegają wyłącznie (co do zasady) tej ustawie, a więc także zastosowanie w stosunku do nich ma art. 10 ust. 1. Jednakże nie można utożsamiać użytego w tym przepisie pojęcia „zatrudnieni” z nawiązaniem stosunku pracy wyłącznie na takiej podstawie, skoro w kolejnych ustępach wyżej wymienionego przepisu ustawodawca posługuje się pojęciem „zatrudnieni”, także w stosunku do nauczycieli, do których ustawa nie ma pełnego zastosowania. I tak tylko w zakresie określonym ustawą podlegają jej nauczyciele zatrudnieni w organach administracji (ust. 2 pkt 1), nauczyciele zatrudnieni w placówkach publicznych (ust. 2 pkt 1a oraz pkt 2 lit. a), nauczyciele zatrudnieni w placówkach niepublicznych (ust. 2 pkt 2 lit. b.). Przy czym do żadnej grupy tych nauczycieli, zgodnie z art. 91a - art. 91b, nie ma zastosowania art. 10 ust. 1. Tak na przykład zakres stosowania ustawy jest ograniczony w stosunku do zatrudnionych nauczycieli w szkole niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć. W stosunku do nich zastosowanie mają wyłącznie przepisy art. 6, art. 9-9i, art. 22 ust. 3 i 4, art. 26, art. 49 ust. 1 pkt 2 i 3, art. 51, art. 70a ust. 3, 4 i 6 i art. 75-85. (art. 1 ust. 2 pkt 2 lit. b w związku z art. 91b ust. 1 pkt 4 Karty Nauczyciela). Ponadto dopuszczalne jest także świadczenie pracy przez tych nauczycieli na podstawie umów cywilnoprawnych - por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 20 września 1994 r., I PZP 37/94 (OSNAPIUS 1995 nr 7, poz. 86). Mając powyższe na

uwadze należy stwierdzić, że poza wskazanymi w ustawie wyjątkami, do których nie ma zastosowania przepis art. 10 ust. 1, nauczyciel zatrudniony w szkole nie może wykonywać pracy na innej podstawie, niż umowy o pracę lub mianowanie. Niemniej jednak, w sytuacji gdy zatrudnienie (rozumiane jako powierzenie obowiązków nauczycielskich) wynika z innej podstawy prawnej, a podstawą tą jest akt prawny rangi ustawowej, który w sposób szczególny reguluje tę kwestię - to przyjmując, że pojęcie „zatrudnieni” nauczyciele użyte w art. 1 Karty Nauczyciela nie przesądza o nawiązaniu stosunku pracy na zasadach określonych w ustawie - stwierdzić należy, że samo powierzenie obowiązków nauczyciela w szkole bez nawiązania stosunku pracy w myśl art. 11 Karty Nauczyciela nie oznacza, że z mocy prawa nawiązał się taki stosunek tylko dlatego, że nauczyciel pełni obowiązki w szkole publicznej (art. 1 ust 1). W niniejszej sprawie powódka została skierowana na staż na podstawie ustawy z 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu. Pełnienie przez powódkę funkcji nauczyciela odbywało się na podstawie umowy z dnia 28 lutego 2000 r., zawartej pomiędzy Starostą Ś. a Zespołem Szkół Zawodowych [...] w Ś. w przedmiocie odbywania stażu przez bezrobotnego absolwenta na stanowisku nauczyciela matematyki. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 21a wyżej wymienionej ustawy, pełnienie obowiązków nauczyciela w szkole publicznej odbywało się bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą - dyrektorem szkoły. Tym samym norma prawna rangi ustawowej wykluczała możliwość nawiązania stosunku pracy pomiędzy powódką a dyrektorem szkoły na podstawie art. 11 w związku z art. 10 ust. 1 Karty Nauczyciela. Mając powyższe na uwadze stwierdzić należy, że przepis art. 37b ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu stanowił *lex specialis* w stosunku do przepisów Karty Nauczyciela regulujących zasady zatrudnienia nauczyciela w szkole publicznej, a tym samym status prawny powódki uregulowany był w przepisach wyżej wskazanej ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na mocy art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji.

=====